

CONGRES

Dinsdag 14 juni 2011 | van 9.00 - 16.30 uur in de Reehorst, Ede

De laatste levensfase Palliatieve zorgverlening

Voor alle verpleegkundigen en overige
zorgprofessionals

nursing

De laatste levensfase

Palliatieve zorgverlening

Dinsdag 14 juni 2011 | van 9.00 - 16.30 uur in de Reehorst, Ede

Palliatieve zorg is niet meer uit het landschap van de gezondheidszorg weg te denken en wie geen beroep op palliatieve zorg kan doen, krijgt niet waar hij recht op heeft. Verpleegkundigen hebben, behalve de naasten, in het palliatieve zorgproces vaak het meeste contact met de patiënt en hebben een grote invloed op de mate waarin de patiënt de laatste fase van zijn of haar leven beleeft. Kennis over palliatieve zorg en hoe die gegeven wordt, is daarom voor alle verpleegkundigen en verzorgenden van belang.

Deelnemers ontvangen het boek *Palliatieve zorgverlening door verpleegkundigen* GRATIS! >>

PROGRAMMA

- 09.30 uur Ontvangst
10.00 uur Opening.
Dagvoorzitter Marcellino Bogers
- 10.10 uur **Competenties van verpleegkundigen in de palliatieve zorg.** *Paul Vogelaar Lux Nova, palliatieve zorg & training; voorzitter deskundigheidsbevordering V&VN palliatieve verpleegkunde*
- 10.30 uur **De samenwerking van verpleegkundigen met medisch specialisten en huisartsen.** *Saskia Teunissen, hoofd Kenniscentrum Palliatieve Zorg, Utrecht; directeur Academisch Hospice Demeter, De Bilt*
- 10.50 uur **Migranten in de palliatieve zorg.** *Prof.dr. Anneke Francke, programmaleider V&V, NIVEL en bijzonder hoogleraar, VUmc, Amsterdam*
- 11.10 uur Koffiepauze
- 11.40 uur **Zorg bij pijn en vermoeidheid.** *Wim Distelmans, diensthoofd supportieve & palliatieve zorg, Universitair Ziekenhuis, Brussel*
- 12.00 uur **Intimiteit in de palliatieve zorg.** *Hilde de Vocht, onderzoeker en docent, Kenniscentrum Gezondheid, Welzijn en Technologie, Saxion*
- 12.20 uur **Levensindebeslissingen.** *Johan Bilsen, head Department of Public Health/senior researcher End-of-Life Care Research Group, Universiteit Gent-Vrije Universiteit, Brussel*
- 12.40 uur Entertainment
13.00 uur Lunch
14.00 uur Workshopronde 1
15.00 uur Theepauze
15.30 uur Workshopronde 2
16.30 uur Afsluiting

Het programma bestaat uit een plenair ochtendgedeelte met presentaties. In de middag kunnen de deelnemers kiezen uit twee van de vijf workshops.

1. Complementaire zorg in de palliatieve zorg

Adriaan Visser, assistent lector, Hogeschool Rotterdam, Instituut voor Gezondheidszorg, Kenniscentrum Transitie in zorg, Rotterdam

Binnen de palliatieve zorg wordt complementaire zorg toegepast in hospices, ziekenhuizen, rusthuizen en verpleeg- en verzorgingshuizen om het welbevinden van de bewoners te bevorderen, zoals door de toepassing van muziek, etherische olie, massage, therapeutisch touch (TT) en Reiki. Ingegaan zal worden op de rol van verpleegkundigen en verzorgenden daarbij en de verankering van deze zorg in de organisatie.

2. Van samen werken naar samenwerken

Saskia Teunissen, hoofd Kenniscentrum Palliatieve Zorg, Utrecht; directeur Academisch Hospice Demeter, De Bilt

Samenwerking tussen verpleegkundige en medische discipline wordt als vanzelfsprekend beschouwd maar vraagt gericht aandacht om daadwerkelijk verschil te maken in de zorg voor patiënt /naasten. Goede voorbeelden zullen worden geanalyseerd. Verwachtingenmanagement is het leidend thema in de workshop om samen verder te werken.

3. Migranten in de palliatieve zorg

Fuusje de Graaff, bureau MUTANT, Den Haag

In de workshop gaan we dieper in op specifieke aandachtspunten in de zorg aan migranten. Hoe om te gaan met 'andere waarden'? Hoe te reageren op familieleden die niet alleen als tolk optreden, maar ook als patiëntvertegenwoordiger? Hoe te handelen als de familie blijft aandringen op voeding en medicatie, terwijl dit medisch zinloos lijkt, of juist palliatieve zorg weigert omdat men bang is dat de geliefde niet helder zal sterven? Er is niet één oplossing voor zulke vragen, maar er zijn wel een aantal handvatten om samen met de patiënt en familie een gepast antwoord te vinden, en daar gaan we mee oefenen.

4. Het anorexie-cachexie syndroom: belangrijke oorzaak van vermoeidheid bij kankerpatiënten / aanpak van chronische pijn

Wim Distelmans, diensthoud supportieve & palliatieve zorg, Universitair Ziekenhuis, Brussel

In de workshop wordt de behandeling van het primaire anorexie-cachexie syndroom praktisch aangepakt, zowel medicamenteus als niet-medicamenteus. Aan de hand van nuttige tips wordt tevens dieper ingegaan op de behandeling van chronische pijn zowel bij kankerpatiënten als bij niet oncologische zieken.

5. Intimiteit in de palliatieve zorg

Hilde de Vocht, onderzoeker en docent, Kenniscentrum Gezondheid, Welzijn en Technologie, Saxion

Tijdens deze workshop krijg je voorbeelden van ervaringen van palliatieve patiënten en hun partners met betrekking tot intimiteit. De mate van intimiteit tussen partners blijkt van grote invloed te zijn op hoe beide partners de palliatieve fase beleven. Zorgverleners kunnen hierin ondersteunend zijn, bijvoorbeeld door voorwaarden voor intimiteit te creëren en de communicatie hierover tussen partners te bevorderen. Zorgverleners krijgen tijdens deze workshop door middel van oefeningen heel praktische handvatten aangereikt.

6. Levensindebeslissingen

Johan Bilsen, head Department of Public Health/ senior researcher End-of-Life Care Research Group, Universiteit Gent-Vrije Universiteit Brussel

In de zorg voor ongeneeslijk zieke patiënten wordt de zorgverlener vaak geconfronteerd met ingrijpende beslissingen aan het levenseinde zoals het niet opstarten of stopzetten van een behandeling, het intensiveren van pijnbestrijding, palliatieve sedatie, of het gebruik van levensbeëindigende middelen. Verpleegkundigen spelen een cruciale rol in de besluitvorming bij deze beslissingen en worden vaak ook betrokken bij de uitvoering ervan.

PRAKTISCHE INFORMATIE

> ORGANISATIE

Dit Nursingcongres wordt georganiseerd door Reed Business, Events Gezondheidszorg.

> VOOR WIE

Dit congres is bestemd voor alle verpleegkundigen en overige zorgprofessionals.

> PLAATS

Het congres vindt plaats in congrescentrum de Reehorst te Ede. Het congrescentrum ligt op vijf minuten loopafstand van NS-station Ede-Wageningen. Ook is er voldoende parkeer-gelegenheid (kosten € 5,00).

> KOSTEN

Vóór 10 mei 2011: € 210,- ex btw. Na 10 mei 2011: € 240,- ex btw. Abonnees van Nursing en TvZ ontvangen € 25,- korting. Deze korting geldt alleen voor particuliere abonnees en niet voor instellingsabonnementsen. Instellingen kunnen gebruikmaken van een groepsprijs (vanaf tien personen). Bel voor een abonnement op Nursing en TvZ of voor je abonneenummer naar de klantenservice, tel. 0314-358 358.

> GRATIS BOEK

Binnenkort verschijnt het boek *Palliatieve zorgverlening door verpleegkundigen*, onder redactie van *Adriaan Visser, Johan Bilsen en Anneke Francke*. Deelnemers aan het congres ontvangen dit boek gratis.

> AANMELDING

Je kunt je aanmelden tot 7 juni 2011. Bij annulering wordt € 25,- (excl. btw) in rekening gebracht. Annuleren kan alleen schriftelijk. Op en na 7 juni is annuleren niet meer mogelijk, wel kun je je toegangsbewijs overdragen aan een ander. **De toewijzing van toegangsbewijzen en de workshopindeling geschiedt op volgorde van binnenkomst.** Gebruik voor uw aanmelding het aanmeldingsformulier en stuur dit in een envelop naar Reed Business, t.a.v. Events Gezondheidszorg, Antwoordnummer 11710, 1000 RA Amsterdam. Een postzegel is niet nodig. **Meld je bij voorkeur aan via www.reedbusinesssevents.nl/gezondheidszorg, je ontvangt dan direct een bevestiging van aanmelding in je mailbox.**

> ACCREDITATIE

Het congres *De laatste levensfase. Palliatieve zorgverlening* is geaccrediteerd door de Accreditatiecommissie van het Kwaliteitsregister Verpleegkundigen en Verzorgenden.

> INFORMATIE

Reed Business, Events Gezondheidszorg, tel. 020-5159608 of events-gezondheidszorg@reedbusiness.nl.

nursing

INSCHRIJFFORMULIER

JA, ik kom naar het congres: **De laatste levensfase. Palliatieve zorgverlening**

op dinsdag 14 juni 2011 in De Reehorst te Ede.

- Ik meld me aan vóór 10 mei 2011 en betaal € 210,- excl. btw.
 Ik meld me aan na 10 mei 2011 en betaal € 240,- excl. btw.
 Ik ben geabonneerd op *Nursing*/TvZ en ontvang een korting van € 25,- op de toegangsprijs*.

Mijn abonneenummer is _____, op naam van _____

Ik ga akkoord met de annuleringsvoorwaarden.

*De korting voor abonnees geldt alleen voor particuliere abonnementen en niet voor instellingsabonnementen. Instellingen kunnen gebruikmaken van een groepsrijs (vanaf tien personen).

Ik wil mij inschrijven voor de volgende twee workshops

(kies 2 workshops van je voorkeur en 2 reserveworkshops)

	1 ^e keus	2 ^e keus	Reservekeuzes
1 Complementaire zorg in de palliatieve zorg			
2 Van samen werken naar samenwerken			
3 Migranten in de palliatieve zorg			
4 Het anorexie-cachexie syndroom			
5 Intimiteit in de palliatieve zorg			
6 Levenseindebeslissingen			

Postadres *(svp invullen met blokletters)*

De heer/mevr* Voorletters _____

Achternaam _____

Privé-adres _____ Huisnr. _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Land _____

Telefoon (overdag) _____

Functie _____

Instelling _____

* Doorhalen wat niet van toepassing is.

Factuuradres

LET OP: is de aanvragende deelnemer niet degene die betaalt, vul dan hier de gegevens van de betalende persoon of instantie in.

Instelling _____

T.a.v. / interne postnr. _____

Adres _____ Huisnr. _____

Postcode _____

Plaats _____

Land _____

Datum _____

Handtekening _____

Stuur dit formulier naar Reed Business, t.a.v. Events Gezondheidszorg, Antwoordnummer 11710, 1000 RA Amsterdam (een postzegel is niet nodig). Of meld je aan via onze website:

www.reedbusinessevents.nl/gezondheidszorg.

Reed Business bv, waarvan Reed Business Events onderdeel is, legt uw klantgegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst, of wanneer u in het kader van dienstverlening contact heeft met Reed Business bv. De gegevens worden tevens gebruikt om u te informeren over producten en diensten van Reed Business bv en zorgvuldig geselecteerde derden. De adresgegevens kunnen daarnaast aan zorgvuldig geselecteerde derden ter beschikking worden gesteld voor het verstrekken van informatie of aanbiedingen. Ook als u dat niet expliciet heeft aangegeven kunt u per e-mail over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv worden geïnformeerd, tenzij u daartegen bezwaar maakt. Als u geen prijs stelt op informatie of aanbiedingen per mail of per post dan kunt u dit doorgeven aan Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem, of aangeven bij adresregistratie@reedbusiness.nl. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het Privacystatement op www.reedbusiness.nl/privacy.

CONGRES

Dinsdag 14 juni 2011 | van 9.00 - 16.30 uur in de Reehorst, Ede

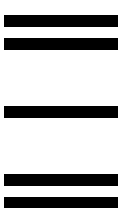
De laatste levensfase Palliatieve zorgverlening

Voor alle verpleegkundigen en overige
zorgprofessionals

nursing

Postzegel niet nodig

Reed Business
Events

Reed Business
T.a.v. Events Gezondheidszorg
Antwoordnummer 11710
1000 RA Amsterdam